

Kulturværdiudvalgets Beretning for 1988

Indholdsfortegnelse

- [Kulturværdiudvalget](#)
- [Regnskab for 1988](#)
- [Beretning for 1988](#)
- [Om forhåndsgennemgang](#)
- [Udvalgets forbehold](#)
- [Konfektskålen fra Chr. IV-tiden](#)
- [Beslutning i henhold til § 2, stk. 4.](#)
- [Retsvirkninger af udførselsforbud](#)
- [G.L. Lahdes stambøger](#)
- [Maleri af Martinus Rørbye](#)
- [Nodeskab af snedkermester J. Pengel](#)
- [Hetsch-møblementet](#)
- [2 malerier af W. Sartorius](#)
- [Informationsvirksomhed m.v.](#)

Kulturværdiudvalget

Kulturværdiudvalgets sammensætning og opgaver er fastsat i lov nr. 332 af 4. juni 1986 om sikring af kulturværdier i Danmark. Udvalget består af rigsantikvaren, rigsarkivaren, direktøren for Statens Museum for Kunst, overbibliotekaren ved Den Kongelige Bibliotek samt formanden for Statens Museumsnævn. Det er udvalgets væsentligste opgave at afgøre, om kulturgenstande, der er omfattet af loven, må udføres til udlandet eller til Færøerne og Grønland. Nærmere regler om Kulturværdiudvalgets virksomhed er fastsat i udvalgets forretningsorden af 12. maj 1987 og i Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 404 af 11. juni 1987. I følge bekendtgørelsens § 5 aflægger udvalget årligt regnskab og beretning for sin virksomhed til Kulturministeren senest 4 måneder efter finansårets udløb.

[Til toppen](#)

Regnskab for 1988

Såfremt Kulturværdiudvalget afslår udførselstilladelse, skal udvalget afgive tilbud om erhvervelse af genstanden til markedspris, jfr. lovens § 11. Til dette formål opføres en årlig statslig bevilling, der forudsættes suppleret med fondsstøtte.

I finansåret 1988 udgjorde bevillingen 2.644.500,00 kr. Udvalget afholdt udgifter på tilsammen 1.004.065,00 kr. Den uforbrugte del af bevillingen er søgt overført til 1989.

[Til toppen](#)

Beretning for 1988

Kulturværdiudvalget har afholdt 5 møder i 1988.

Udvalget har forhåndsgennemgået i alt 59 auktionskataloger omfattende mere end 72.000 katalognumre over antikviteter, malerier, bøger, breve, manuskripter m.m.

Kulturværdisudvalget tog forbehold over for 14 kulturgenstande, se nærmere side 3. I 4 tilfælde indstillede udvalget til Kulturministeren at træffe beslutning i henhold til lovens § 2, stk. 4, se nærmere side 4. Udvalget nedlagde udførselsforbud over for 2 genstande i forbindelse med forhåndsgennemgangen, se nærmere side 5.

Udvalget har endvidere behandlet 100 individuelle ansøgninger fra repræsentanter for udenlandske suktionsfirmaer, antikvitethandlere, antikvarboghandlere og privatpersoner om udførsel af i alt 42 malerier, 47 møbler o.lign., 9 bøger, 2 ure og 2 musikinstrumenter. 1 af ansøgningerne blev trukket tilbage af ansøgeren, inden udvalget havde truffet afgørelse i sagen.

Udvalget nedlagde udførselsforbud overfor 7 genstande, se nærmere side 5.

[Til toppen](#)

Om forhåndsgennemgang

Udvalgets væsentligste arbejde har været forhåndsgennemgangen af auktionskataloger. Dette arbejde, som har vist sig at være af betydeligt større omfang i 1988 end året før, er udført af de implicerede institutioner, men Kulturværdisudvalget har herudover haft stor hjælp af de tilknyttede netværksinstitutioner: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot, Kunstakademiets Bibliotek, Kunstindustrimuseet, Musikhistorisk Museum, Rosenborgsamlingen og Tøjhusmuseet.

Fremgangsmåden i forbindelse med forhåndsgennemgangen er fastlagt i bekendtgørelsens § 9. Den går i korthed ud på, at udvalget før auktionen foretager en foreløbig gennemgang af kataloget og eventuelt en besigtigelse af enkelte genstande. På dette grundlag meddeler udvalget auktionsfirmaet, hvilke katalognumre, der kræves forelagt for udvalget, hvis de efter auktionens afholdelse ønskes udført. Udvalget kan herved også tage forbehold for genstande, som i kataloget er værdisat til under 100.000 kr. såfremt de på auktionen sælges for 100.000 kr. og derover. De øvrige auktionsnumre betragtes efter forhåndsgennemgangen som værende uden beskyttelsesinteresse og kan frit udføres.

[Til toppen](#)

Udvalgets forbehold

Som tidligere anført bevirkede forhåndsgennemgangen at udvalget tog forbehold over for 14 genstande. Det drejede sig om følgende genstande: 1 siratramme fra midten af 1600-tallet, 1 Mathias Ortmann rococo konsolbord fra 1752, 1 maleri af Hieronimo Miani fra ca. 1740, et sæt på 6 danske Louis XVI armstole fra ca. 1790, et par danske barokstager af mester Marcus Pipgros fra 1727, 1 maleri af Pietro Krohn fra 1869. Særlig opmærksomhed påkaldte sig, såvel i udvalget som i offentligheden, salget af Det Bielkeske Sølvtoilette fra 1752, vurderet til 600.000 - 800.000 kr. og Christen Købkes maleri "Efterårslandskab", med Frederiksborg Slot i mellemgrunden, fra 1837-38, vurderet til 1,5-2,0 mill. kr.

På auktionen blev alle de nævnte genstande solgt til danske købere.

[Til toppen](#)

Konfektskålen fra Chr. IV-tiden

I forbindelse med forhåndsgennemgangen i september 1988 af et auktionskatalog blev Kulturværdiudvalget opmærksom på en sølvskål, som havde hørt sammen med et sæt skåle, som Chr. IV købte i Hamborg i 1643 for at skænke til tzaren. Sættet blev overrakt af kongens søn, grev Valdemar Christian, under dennes frierfærd til Rusland samme år. og 11 stykker af dem findes endnu i Kreml. 2 skåle blev solgt fra Kreml i 1930'erne. En af disse blev i 50'erne erhvervet af Kunstindustrimuseet. Den anden kom fra den daværende danske privateje i kunsthåndlen, vistnok i begyndelsen af 80'erne og ejedes nu af en udlænding. Da konfektskålen alene var midlertidigt indført med henblik på den forestående auktion, kunne Kulturværdiloven ikke anvendes i forhold til denne genstand, og udvalget kunne således ikke nedlægge forbud mod genudførsel. På auktionen blev skåler solgt til en køber i udlandet.

[Til toppen](#)

Beslutning i henhold til § 2, stk. 4.

Det fremgår af lovens § 2, stk. 4, at stiller Kulturværdiudvalget forslag herom, kan Kulturministeren, når særlige omstændigheder taler derfor, beslutte, at loven anvendes på en kulturgenstand, der ikke er omfattet af loven. Kulturministeren har som tidligere anført modtaget udvalgets indstilling i 4 tilfælde og har truffet sådan beslutning i sagerne.

Fremgangsmåden er, at Kulturværdiudvalget under forhåndsgennemgangen bliver opmærksom på genstande, der er vurderet til under 100.000 kr., men som man mener bør omfattes af lovens beskyttelsesbestemmelser. På grundlag af udvalgets indstilling kan Kulturministeren træffe beslutning i henhold til § 2, stk. 4. Beslutningen meddeles til udvalget, som herefter skriftligt underretter auktionsfirmaet inden auktionen.

Det beror på auktionsfirmaets praksis, hvornår auktionskøberne får meddelelse om ministeriets afgørelse. Kulturværdiudvalget er herved blevet opmærksom på, at det er normal praksis, at køberen først efter hammerslaget får besked om afgørelsen. Udvalget finder dette betænkeligt, men mener ikke at have hjemmel til at pålægge auktionsfirmaerne at oplyse om afgørelsen før auktionen.

Virkingen for ejeren af en kulturgenstand, der er omfattet af lovens § 2, stk. 4, er, at ejeren skal underrette Kulturværdiudvalget om ejerskifte, og genstandene ikke må udføres uden tilladelse fra udvalget. Selvom der således ikke ved afgørelsen er taget stilling til spørgsmålet om udførsel, må det forventes at udvalget næppe vil give tilladelse.

I og med at udvalget har forslået ministeren at træffe afgørelse i sagen, bør det stå klart, at genstanden efter udvalgets opfattelse bør bevares her i landet.

Kulturministeren besluttede i februar 1988, at 2 stambøger, som har tilhørt kobberstikker G.L. Lahde (1765-1833), vurderet til 40.000 - 60.000 kr., omfattes af loven. Begrundelsen for afgørelsen var, at de 2 stambøger er kulturhistoriske klenodier, som bør forblive i dansk eje.

I marts 1988 besluttede Kulturministeren, at en akvarel af C.W. Eckersberg "Moliere's grav på Cimetière Père Lachaise" fra ca. 1812, omfattes af loven. Begrundelsen for afgørelsen var, at akvarellen er af høj kunstnerisk kvalitet. Billedet er udført under Eckersbergs ophold i Paris 1810-13, der blev så betydningsfuld for hans kunstneriske udvikling og for det nybrud i dansk maleri, som tillægges denne udlandsrejse. Akvarellen var vurderet til 20.000 kr. Samtidig besluttede Kulturministeren, at et maleri af Johan Hörner (1711-1763) "Interiør", omfattes af loven. Begrundelsen for afgørelsen var, at maleriet er kulturhistorisk ganske unikt som genrebillede, idet vi her åbenbart har en arbejdssituation for et af de gamle kollegier, eventuelt et handelskompagni. Maleriet er langt mere sigende end Heimbachs 100 år ældre Slotsskriver. Hos Hörner ser man hele arbejdssituationen i et kollegiestyre. Maleriet var vurderet til 20.000 kr. På auktionen blev akvarellen og maleriet købt af Statens Museum for Kunst.

[Til toppen](#)

Retsvirkninger af udførselsforbud

Som tidligere anført skal Kulturværdiudvalget, hvis en ansøgning om udførselstilladelse afslås, fremsætte et tilbud om erhvervelse af genstanden til en pris, der kan opnås ved salg i det frie marked. Genstandens værdi fastsættes efter råd fra særligt sagkyndige. Som rådgivere for udvalget er udpeget Foreningen af Auktionsledere i Danmark, Dansk Antikvitethandler Union, Den Danske Antikvarboghandlerforening og Kunst- og Antikvitethandlerringen. Den sagkyndige bedømmelse kan også omfatte udenlandsk sagkundskab.

I tilfælde af, at en genstand, der er solgt på auktion, overtages i medfør af lovens § 11, vil genstandens værdi efter § 11, stk. 2, væreammerslagsprisen med tillæg af auktionsomkostninger, svarende til købers nettokøbspris. Det står ejeren frit for, om købstilbuddet ønskes accepteret, eller om ejeren vælger at beholde genstanden. Ejeren kan frit sælge genstanden i Danmark. På grundlag af ansøgninger fra ejeren eller dennes repræsentant har Kulturværdiudvalget besluttet at nægte udførselstilladelse til 9 genstande i 1988.

[Til toppen](#)

G.L. Lahdes stambøger

På en auktion i februar 1988 blev de to stambøger solgt til en udenlandsk køber, som straks efter ansøgte om udførselstilladelse. Kulturværdiudvalget kunne ikke imødekomme ansøgningen og begrundede afgørelsen med, at der er tale om kulturhistoriske klenodier, som bør forblive i Danmark. Bl.a. indeholder bøgerne tegninger af Bertel Thorvaldsen og C.W. Eckersberg. Udvalget fremsatte samtidig et købstilbud svarende tilammerslagsprisen tillagt auktionsomkostninger. Den udenlandske køber accepterede tilbuddet, og efter erhvervelsen besluttede Kulturværdiudvalget, at de to stambøger skal indgå i Det Kongelige Biblioteks samlinger. Sagen fik et lille efterspil, idet den udenlandske køber nogen tid efter auktionen anmodede Kulturværdiudvalget om dækning for sine rejseomkostninger i forbindelse med auktionen. Dette måtte udvalget afslå på grund af manglende hjemmel.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Maleri af Martinus Rørbye

Et udenlandsk auktionsfirmas repræsentant i Danmark ansøgte på ejerens vegne ved årsskiftet 1987/88 om udførselstilladelse til et maleri fra 1825 af Martinus Rørbye "Udsigt fra kunstnerens vindue". Kulturværdiudvalget besluttede i februar 1988, at ansøgningen ikke kunne imødekommes. Til grund for afgørelsen anførte udvalget, at maleriet besidder alle det danske guldaldermaleris bedste kvaliteter og må betragtes som helt enestående i motivvalget. Efter forhandling med ejeren erhvervede Kulturværdiudvalget maleriet for middelvurderingen. Udvalget har besluttet, at maleriet skal indgå i Statens Museum for Kunsts samlinger.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Nodeskab af snedkermester J. Pengel

Ejeren af et nodeskab, signeret J. Pengel 1790, ansøgte i august 1988 om udførselstilladelse. Kulturværdiudvalget meddelte ejeren, at nodeskabet er af så høj kvalitet og så betydningsfuldt for bedømmelsen af dansk møbelkunst i slutningen af det 18. århundrede, at man havde besluttet ikke at imødekomme ansøgningen. Udvalget fremsatte samtidig et købstilbud svarende til ejerens prisansættelse. Efter erhvervelsen besluttede udvalget at overdrage nodeskabet til Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Hetsch-møblementet

Ejeren af et møblement i nygotisk stil, tegnet af G.F. Hetsch i 1840'erne, ansøgte i februar 1988 om udførselstilladelse. Dette afslog udvalget, idet møblementet bør forblive i dansk eje. Udvalget lagde til grund for afslaget, at der er tale om et kongeligt inventar omfattende to stole og en sofa, tegnet af en af de største danske interiørarkitekter fra det 19. århundrede og udført i høj håndværksmæssig kvalitet i en stil, hvoraf der kun er ganske få møblementer i Danmark. Udvalget anmodede samtidig om ejerens stillingtagen til et købstilbud, der gav dækning for ejerens udgifter ved købet, der havde fundet sted på en auktion i oktober 1987. Ejeren kunne ikke acceptere tilbuddet, men foreslog i stedet for, at Kulturværdiudvalget kunne erhverve møblementet til den pris, ejeren efter dennes angivelse ville opnå ved et videresalg til udlandet. Forhandlingerne var ikke afsluttet ved årsskiftet, idet parterne afventer udtalelser fra de rådgivende brancheorganisationer samt udenlandske sagkyndige om møblementets markedsværdi.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

2 malerier af W. Sartorius

I august 1988 ansøgte et udenlandsk auktionsfirmas repræsentant i Danmark på ejerens vegne om udførselstilladelse til 2 malerier af W. Sartorius "Stilleben med fuglevildt" fra 1728, oprindeligt hydrørende fra Ledreborg. Kulturværdiudvalget besluttede efter at have indhentet en udtalelse fra Ledreborg-fonden ikke at imødekomme ansøgningen. Til grund for afgørelsen anførte udvalget, at malerierne er indkøbt af bygherren, statsminister Johan Ludvig Holstein eller dennes søn og i over 200 år var bestanddel af det enestående og helstøbte interiør på herregården Ledreborg fra omkring 1750, der er sikret for eftertiden ved oprettelsen i 1978 af Ledreborg-Fonden. Kulturværdiudvalget fremsatte et købstilbud på middelvurderingen, som blev accepteret af ejeren i januar 1989. Malerierne, som er erhvervet med henblik på tilbageføring til Ledreborgsamlingen, er i februar 1989 overdraget til Ledreborg-Fonden. Det er forudsat, at Fonden bekoster den nødvendige konservering af malerierne.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Informationsvirksomhed m.v.

Udvalget udsendte i efteråret 1988 sin beretning for 1987 til museer, biblioteker, ministerier m.v., brancheorganisationerne og deres medlemmer og til pressen. Man udsendte samtidig en del af restoplaget af udvalgets informationspjece "Danske Kulturværdier er beskyttet mod udførsel". Forskellige aviser refererede fra beretningen, og den blev omtalt i Status nr. 19/88.

Nærværende beretning forventer man på samme måde udsendt til den nævnte kreds. Kulturværdiudvalget anser det for vigtigt, at der gives information, specielt over for købere og sælgere af kulturgenstande, om lovens beskyttelsesordningen og om udvalgets afgørelser og praksis. I 1989 agter udvalget at udvide informationsmaterialet med småtryk om loven på engelsk, tysk og fransk..

Kulturværdiudvalget, den 28. februar 1989

[Til toppen](#)